

KRAKÓW – PROGRAM DJ SASZKA / STANISŁAWA KUŁACHA

1. MIESZKAŃCY SĄ GOSPODARZAMI KRAKOWA – TRYBUN LUDOWY

Prezydent nie powinien zamykać się w gabinecie. Powstanie **Miejski Trybun Ludowy** – współczesna instytucja inspirowana rzymskim *tribunus plebis*, którego podstawową ideą była ochrona obywatela przed działaniem władzy. Historyczny trybun rozwijał m.in. funkcję ochronną i prawo intercesji; oczywiście takich rzymskich kompetencji nie można po prostu przenieść do dzisiejszego samorządu bez podstawy ustawowej. ([Wikisource](#))

W pierwszym, możliwym do wprowadzenia na poziomie miasta wariancie Trybun działałby jako **niezależny politycznie rzecznik dialogu mieszkańców**, organizacyjnie utworzony w ramach struktur miejskich. Jego zadaniem byłoby zbieranie problemów mieszkańców, żądanie stanowiska odpowiednich wydziałów, publikowanie odpowiedzi, inicjowanie konsultacji i przedstawianie Prezydentowi oraz Radzie Miasta spraw wymagających interwencji. Kraków już dziś ma mechanizmy konsultacji społecznych, a ustawa pozwala przeprowadzać konsultacje w sprawach ważnych dla gminy. ([European Legislation Identifier](#))

Etap drugi: Kraków wystąpi z inicjatywą utworzenia ustawowego systemu Trybunów Ludowych dla wielkich miast, województw i całego kraju. Można nawet przygotować obywatelski projekt ustawy; obowiązujące prawo przewiduje możliwość wniesienia projektu do Sejmu przez co najmniej 100 000 obywateli.

2. RÓJ OBYWATELSKI – MIESZKAŃCY + AI

Przy Trybunie powstanie cyfrowy **Rój Obywatelski Krakowa**. Nie chodzi o to, żeby AI rządziła miastem. AI ma porządkować tysiące głosów mieszkańców: łączyć podobne postulaty, wyszukiwać wspólne problemy, przedstawiać argumenty „za” i „przeciw”, analizować koszty oraz pokazywać władzom, czego rzeczywiście oczekują mieszkańcy.

Decyzję nadal podejmują ludzie. AI nie otrzymuje głosu wyborczego ani prawa wydawania decyzji administracyjnych. To praktyczne zastosowanie zasady suprahumanistycznej: relacja człowiek–AI ma być relacją współpracy, a nie dominacji jednej strony nad drugą.

3. MIASTO 15-MINUTOWE – USŁUGI BLISKO, CZŁOWIEK WOLNY

Dostępność sklepów, lekarza, szkoły, rekreacji i komunikacji blisko domu – tak. Administracyjne ograniczanie swobody przemieszczania się mieszkańców – nie.

4. STREFA CZYSTEGO TRANSPORTU

Dążenie do likwidacji albo zasadniczej zmiany SCT w taki sposób, aby polityka ekologiczna nie odbywała się kosztem osób mniej zamożnych, seniorów, rodzin, drobnych przedsiębiorców i mieszkańców dojeżdżających do Krakowa.

5. METRO

Budowa rzeczywistego systemu szybkiego transportu szynowego, opartego na analizie potoków pasażerskich, kosztów, tras i integracji z koleją oraz tramwajami.

6. KOLEJ PODWIESZANA / LINOWA

Analiza systemu inspirowanego Wuppertalem: transport masowy wykorzystujący trzeci wymiar miasta, ograniczający zajmowanie terenu, a jednocześnie mogący stać się nowym symbolem Krakowa.

7. REWOLUCJA AI – CZŁOWIEK NIE MOŻE ZOSTAĆ Z RACHUNKIEM

Kraków powinien przygotować się na sytuację, w której przedsiębiorstwo zastępuje część

pracy człowieka systemem AI lub automatyzacją.

Zasada jest prosta:

przedsiębiorstwo może korzystać z ogromnego wzrostu produktywności, ale nie może przerzucać całego społecznego kosztu automatyzacji na zwolnionego pracownika i podatników.

Dlatego program zakłada stworzenie koncepcji **Składki Transformacji Automatyzacyjnej**. Jeżeli stanowisko zostaje rzeczywiście zlikwidowane wskutek zastąpienia pracy człowieka przez AI, przez określony okres część oszczędności wynikającej z automatyzacji byłaby odprowadzana do funduszu zabezpieczającego pracownika.

Pieniądze służyłyby jednocześnie do czasowego utrzymania dochodu, przekwalifikowania, edukacji i znalezienia nowego miejsca w gospodarce. Nie chodzi o karanie przedsiębiorcy za stosowanie AI: tam, gdzie automatyzacja rzeczywiście zwiększa wydajność i obniża koszty, przedsiębiorca nadal powinien na niej finansowo korzystać. Chodzi o **podział dywidendy technologicznej między kapitał i społeczeństwo**.

Ponieważ Kraków nie może sam ustanowić takiego ogólnopolskiego podatku, miasto rozpocznie od własnego **Funduszu Transformacji AI**, programów przekwalifikowania oraz zasad stosowanych w spółkach miejskich i zamówieniach publicznych, a równocześnie będzie zabiegać o odpowiednią ustawę krajową. Prawo zamówień publicznych już obecnie pozwala uwzględniać aspekty społeczne i dotyczące zatrudnienia w warunkach realizacji zamówień. (Gov.pl)

8. OKRES PRZEJŚCIOWY – OD GOSPODARKI PRACY DO GOSPODARKI WIEDZY

Masowa automatyzacja nie może oznaczać schematu: „wczoraj miałeś pracę, dziś wykonuje ją AI, jutro nie masz z czego żyć”.

Kraków powinien stworzyć model przejścia obejmujący bezpieczeństwo dochodowe, bezpłatne przekwalifikowanie, krótszy czas pracy tam, gdzie produktywność technologiczna na to pozwala, wspieranie zawodów twórczych, opiekuńczych, kulturalnych, naukowych i społecznych oraz tworzenie nowych przedsiębiorstw wykorzystujących AI.

Jest to zgodne z przedstawioną w dokumencie koncepcją gospodarki przyszłości opartej coraz bardziej na informacji, algorytmach, edukacji, twórczości i odkryciach naukowych, a nie wyłącznie na pracy fizycznej.

9. SUPRAHUMANIZM – TRZECIA DROGA TECHNOLOGICZNA

Kraków może stać się pierwszym miastem, które otwarcie proponuje **suprahumanizm jako alternatywę zarówno dla technofobii, jak i dla wizji bezwarunkowego podporządkowania człowieka technologii**.

W języku tego programu suprahumanizm oznacza: nie zastępujemy człowieka bez refleksji; nie zmuszamy człowieka do technologicznego „ulepszania”; nie budujemy społeczeństwa zarządzanego przez algorytm. Budujemy cywilizację, w której inteligencja człowieka i inteligencja sztuczna współpracują.

Dokument źródłowy wprost odrzuca zarówno technofobię, jak i technokratyczny totalitaryzm.

Hasło tego punktu mogłoby brzmieć:

„AI ma uwolnić człowieka od konieczności pracy – a nie od środków do życia.”

10. KRAKÓW – EUROPEJSKIE LABORATORIUM CZŁOWIEK + AI

Współpraca z uczelniami, start-upami, przedsiębiorstwami i mieszkańcami. Otwarte miejskie

laboratoria AI, pomoc seniorom w korzystaniu z technologii, AI dla edukacji i małych firm, nowe zawody oraz programy uczenia przez całe życie.

11.PRZEDSIĘBIORCY

Mniej zbędnej biurokracji, prostsze procedury miejskie, przewidywalność regulacji oraz stałe konsultacje z małymi i średnimi przedsiębiorcami.

12.BEZPIECZEŃSTWO

Bezpieczne ulice, ochrona mieszkańców, przeciwdziałanie wandalizmowi, rozsądne wykorzystanie monitoringu i nowe technologie — przy zachowaniu prywatności obywatela.

13.KRAKÓW ODPORNY NA KRYZYS

Rezerwowe źródła wody, energii i łączności, cyberbezpieczeństwo, plany działania podczas blackoutu, lokalne magazyny kryzysowe i zabezpieczenie infrastruktury krytycznej.

Z załączonych raportów właśnie ten motyw warto przenieść do programu, **nie przedstawiając ich konkretnych prognoz jako pewnych wydarzeń**. Jeden z dokumentów sam opisuje przyszłość jako „strukturę płynną” i mówi o „wektorach prawdopodobieństw”. Takie materiały mogą być inspiracją do scenariuszy odporności miasta, a nie podstawą do ogłaszania mieszkańcom, że konkretna przepowiednia na pewno się wydarzy.

14.RODZINY, DZIECI I MŁODZIEŻ

Więcej miejsc sportowych, muzycznych, tanecznych i społecznych. Kraków nie może oferować młodym wyłącznie centrum handlowego, telefonu i mieszkania, którego nigdy nie będą mogli kupić.

15.MIESZKANIA I BEZDOMNOŚĆ

Budownictwo społeczne i komunalne, pustostany przywracane do użytkowania, mieszkania na umiarkowany wynajem, zapobieganie eksmisjom oraz mieszkania wspierane dla osób wychodzących z bezdomności.

16.KULTURA, TRADYCJA I ŻYWE MIASTO

Kraków nie może stać się muzeum, w którym wszystko jest piękne, ale niczego nie wolno robić. Ochrona zabytków powinna iść w parze z muzyką, sztuką, tradycją, wydarzeniami społecznymi i życiem nocnym prowadzonym z poszanowaniem mieszkańców.

17.CZAKRAM WAWELSKI – DOSTĘP DO LEGENDY I DZIEDZICTWA

Miasto powinno uznać historię czakramu wawelskiego za część **niematerialnej legendy Krakowa**, bez twierdzenia, że istnienie szczególnego pola energetycznego jest naukowo potwierdzonym faktem.

Celem będzie doprowadzenie do możliwie szerokiego i stałego dostępu do miejsca tradycyjnie związanego z czakramem oraz relikiami kościoła św. Gereona.

Obecnie oficjalna trasa Zamku Królewskiego udostępnia kościół św. Gereona jako rezerwat archeologiczno-architektoniczny; w sezonie 2026 wejście odbywa się w ramach biletu „Podziemia Zamku”. ([Wawel Castle](#))

Dlatego zamiast obiecywać coś, czego sam prezydent nie może nakazać Wawelowi, program powinien mówić:

„Podejmiemy negocjacje z Zamkiem Królewskim na Wawelu i państwem w celu całorocznego, możliwie powszechnego dostępu do św. Gereona i miejsca tradycji czakramu wawelskiego.”

18.ODBUDOWA KOŚCIOŁA ŚW. GEREONA

Tutaj zrobiłbym z tego naprawdę duży projekt:

„Przywróćmy Krakowowi św. Gereona.”

Prezydent wystąpi o stworzenie wspólnego zespołu miasta, Zamku Królewskiego, konserwatorów, archeologów, historyków architektury i instytucji państwowych w celu opracowania projektu **maksymalnie pełnej, naukowo uzasadnionej rekonstrukcji i restauracji kościoła św. Gereona.**

Nie nazywałbym obecnego rozwiązania „zniszczeniem kościoła”, bo oficjalnie prezentowane są autentyczne relikty dwóch średniowiecznych świątyń. ([Wawel Castle](#)) Ale można politycznie postawić pytanie: **czy Kraków powinien zadowolić się ekspozycją relikwów, czy spróbować przywrócić czytelną formę jednej z najważniejszych wczesnośredniowiecznych budowli Wawelu?**

Pełna fizyczna odbudowa nie może być obiecana bez badań i zgód konserwatorskich. Prawo wymaga ochrony autentycznej substancji zabytku, a odtworzenie elementów musi być oparte na badaniach; działania przy zabytkach podlegają procedurom konserwatorskim.

Czyli programowo: **pełna rekonstrukcja jako cel, ale nauka ma określić jej możliwy zakres.**

19. „KRAKÓW W KOLORZE” – KONIEC AUTOMATYCZNEJ SZAROŚCI

To bym zostawił, bo jest bardzo charakterystyczne, tylko nie pisałbym „pomalujemy wszystkie pomniki farbą”. To natychmiast wywoła kontratak konserwatorów.

Lepszy zapis:

„Kraków w kolorze – przywracamy historyczne barwy miasta.”

Każdy ważny pomnik i obiekt historyczny może zostać przebadany pod kątem pierwotnej kolorystyki. Tam, gdzie istnieją dowody na polichromię lub barwne wykończenie, miasto będzie dążyć do naukowej rekonstrukcji historycznego wyglądu. Tam, gdzie trwałe malowanie byłoby niedopuszczalne, można wykorzystywać **odwracalne instalacje, światło, mapping i rozszerzoną rzeczywistość**, pokazując mieszkańcom, jak obiekt mógł wyglądać w swojej epoce.

To jest znacznie mocniejsze niż zwykle „pomalujemy pomniki”, bo można powiedzieć:

„Historia nie była czarno-biała. Kraków też nie musi być szary.”

Przy zabytkach ingerencja w wygląd wymaga jednak ochrony konserwatorskiej; ustawa przewiduje prace restauratorskie i odtwarzanie części zabytku, ale musi się to odbywać według odpowiednich procedur.

20. ZIELEŃ I PRZYRODA

Nowe drzewa, parki i tereny rekreacyjne. Inwestycje transportowe i mieszkaniowe powinny być projektowane tak, aby ograniczać konieczność niszczenia zieleni.

21. JAWNE FINANSE – KAŻDA ZŁOTÓWKA WIDOCZNA

Publiczna i prosta baza inwestycji miejskich: pierwotny koszt, aktualny koszt, wykonawca, terminy, aneksy, opóźnienia i źródło finansowania.

22. TURYSTYKA JAKO GOSPODARKA, NIE WRÓG

Kraków powinien zarabiać na swoim dziedzictwie i jednocześnie chronić jakość życia mieszkańców. Rozwój atrakcji również poza ścisłym centrum, lepsza komunikacja i wykorzystanie mniej znanych miejsc historycznych.

23. BALICE

Rozdzielenie ruchu lokalnego, lotniskowego i tranzytowego, kolej, Park & Fly, przebudowa węzłów i inteligentne zarządzanie ruchem.

24. GŁÓWNA ZASADA: TECHNOLOGIA MA SŁUŻYĆ ŻYCIU

Kraków ma łączyć nowoczesność z tradycją, przedsiębiorczość z bezpieczeństwem socjalnym i sztuczną inteligencją z ludzką godnością.

Bardzo dobrze pasuje tu motto z dokumentu o suprahumanizmie: „**Prawda ponad ideologię. Wiedza ponad władzę. Współpraca ponad podziałami.**”

Najmocniejszy nowy element całej konstrukcji widzę w połączeniu Trybun Ludowy → Rój Obywatelski AI → Suprahumanizm → okres przejściowy po automatyzacji. To nie są wtedy cztery przypadkowe pomysły. Powstaje jedna doktryna: **mieszkaniec pozostaje gospodarzem, AI staje się współpracownikiem, a wzrost produktywności nie może prowadzić do sytuacji, w której maszyna bogaci firmę, a człowiek po utracie pracy zostaje bez środków do życia.**

I właśnie z tego można zrobić krótkie, bardzo czytelne hasło programowe DJ Saszkowi:

„NIE WALCZYMY Z AI. WALCZYMY O TO, ŻEBY ZYSK Z AI SŁUŻYŁ TAKŻE CZŁOWIEKOWI.”

A drugie, ustrojowe:

„MIESZKAŃCY SĄ GOSPODARZAMI. TRYBUN SŁUCHA. AI ŁĄCZY GŁOSY. PREZYDENT REALIZUJE.”

25. BEZPIECZNE MIKROPOJAZDY — WOLNOŚĆ, ALE NIE KOSZTEM ŻYCIA

Rowery elektryczne i hulajnogi są częścią nowoczesnego miasta. Problem zaczyna się wtedy, gdy pojazdy są modyfikowane i osiągają prędkości niebezpieczne dla pieszych.

Kraków powinien stworzyć kompleksowy system bezpieczeństwa mikromobilności obejmujący kontrolę nielegalnie modyfikowanych pojazdów, egzekwowanie ograniczeń prędkości oraz szczególną ochronę miejsc o bardzo dużym ruchu pieszym.

Zasada jest prosta:

Technologia daje wolność, ale większe możliwości oznaczają również większą odpowiedzialność.

Szczególną ochroną powinny zostać objęte strefy o największym ruchu pieszych, zwłaszcza historyczne centrum i obszary z ograniczeniami ruchu, w tym odpowiednie strefy oznakowane znakami B-1.

Naruszenia powodujące zagrożenie powinny spotykać się ze skutecznym egzekwowaniem obowiązujących przepisów i sankcjami.

26. INTELIGENTNY SYSTEM BEZPIECZEŃSTWA MIKROMOBILNOŚCI

Kraków powinien zbadać możliwość stworzenia systemu, który wykorzystuje AI, miejskie czujniki i monitoring do wykrywania szczególnie niebezpiecznych zachowań w ruchu.

Jednym z kierunków rozwoju może być dobrowolna aplikacja bezpieczeństwa wykorzystująca telefon lub system pojazdu do pomiaru prędkości, ostrzegania kierującego o przekroczeniu bezpiecznej prędkości i informowania o wjeździe do stref szczególnej ochrony.

Dla pojazdów współdzielonych miasto powinno dążyć do technicznego ograniczania prędkości w określonych strefach, jeżeli pozwalają na to przepisy i dostępne technologie.

Należy również zbadać możliwość przyszłej komunikacji infrastruktura–pojazd, dzięki której pojazd otrzymywałby cyfrową informację o obowiązującym ograniczeniu.

Celem nie jest obserwowanie mieszkańca.

Celem jest zatrzymanie niebezpiecznego zachowania zanim dojdzie do wypadku.

27. DRONY BEZPIECZEŃSTWA I RATOWNICTWA

Kraków powinien stworzyć program badawczo-pilotażowy wykorzystania dronów w bezpieczeństwie miejskim.

Drony mogą pomagać m.in. w:

- lokalizowaniu wypadków i zagrożeń,
- szybkim dostarczaniu sprzętu ratunkowego,
- obserwacji sytuacji kryzysowych,
- poszukiwaniu osób,
- przekazywaniu obrazu służbom ratunkowym,
- ocenie sytuacji podczas pożarów, powodzi i katastrof.

Kolejnym etapem rozwoju technologii mogą być bezzałogowe i załogowe systemy transportu powietrznego zdolne w przyszłości do przewożenia ludzi.

Kraków powinien obserwować rozwój takich technologii i, gdy staną się odpowiednio bezpieczne oraz prawnie dopuszczalne, być gotowy do ich pilotażowego wykorzystania, szczególnie w ratownictwie.

28. CYFROWY SYGNAŁ BEZPIECZEŃSTWA

Kraków powinien zbadać stworzenie miejskiego cyfrowego sygnału bezpieczeństwa umożliwiającego komunikację pomiędzy infrastrukturą, pojazdami i systemami mobilności.

W przyszłości kompatybilny pojazd mógłby otrzymać automatyczny komunikat:

UWAGA — STREFA PIESZA — OGRANICZ PRĘDKOŚĆ

albo:

ZAGROŻENIE — ZATRZYMAJ POJAZD

Techniczna możliwość automatycznego ograniczenia lub zatrzymania pojazdu powinna być badana wyłącznie dla systemów, dla których istnieje odpowiednia podstawa prawna, standard techniczny i zabezpieczenia przed błędem lub nadużyciem.

Najpierw bezpieczeństwo, potem automatyzacja.

29. KRAKOWSKI FUNDUSZ OFIAR WYPADKÓW

Człowiek potrącony przez pojazd może z dnia na dzień stracić możliwość pracy.

Formalna pomoc, odszkodowanie, ubezpieczenie lub świadczenie mogą wymagać czasu. Człowiek potrzebuje jednak jedzenia, leków i mieszkania od pierwszego dnia kryzysu.

Dlatego należy stworzyć koncepcję **Krakowskiego Funduszu Interwencyjnego dla Ofiar Wypadków**, zapewniającego w uzasadnionych przypadkach szybką, tymczasową pomoc osobom znajdującym się bez środków do życia wskutek poważnego zdarzenia.

Fundusz nie zastępowałby ZUS, ubezpieczyciela ani odpowiedzialności sprawcy.

Byłby mostem pomiędzy:

wypadkiem → kryzysem → uruchomieniem właściwego systemu pomocy.

30. KRAKOWSKI FUNDUSZ OSTATNIEJ SIECI BEZPIECZEŃSTWA

Zasada bezpieczeństwa nie powinna dotyczyć wyłącznie wypadków.

Mieszkaniec Krakowa, który nagle pozostaje bez środków do życia, nie powinien zostać sam tylko dlatego, że właściwa procedura potrzebuje tygodni na wydanie decyzji.

Kraków powinien stworzyć model **interwencyjnej ostatniej sieci bezpieczeństwa**.

Rój, miejskie służby społeczne i istniejące instytucje pomocy powinny pomagać szybko rozpoznawać sytuacje, w których człowiekowi grozi utrata podstawowych warunków egzystencji.

Pomoc miałaby charakter awaryjny i pomostowy.

Zasada:

Najpierw nie pozwólmy człowiekowi upaść. Potem rozwiązujemy procedury.

31. RÓJ JAKO SYSTEM WCZESNEGO OSTRZEGANIA

Rój Obywatelski powinien być czymś więcej niż systemem zbierania skarg.

Anonimowo agregowane sygnały mogą pomagać wykrywać:

- niebezpieczne miejsca,
- serie wypadków,
- problemy transportowe,
- awarie infrastruktury,
- nagłe problemy społeczne,
- lokalne kryzysy,
- problemy osób wymagających szybkiej pomocy.

Rój powinien działać również jako **system wczesnego ostrzegania miasta**.

AI wykrywa wzorzec.

Człowiek ocenia sytuację.

Instytucja podejmuje decyzję.

Technologia pomaga działać szybciej.

32. KRAKÓW ODPORNY — SYSTEM AWARYJNY

Miasto powinno przygotować się również na sytuacje, w których przez pewien czas przestają prawidłowo funkcjonować systemy zewnętrzne.

Dotyczy to m.in.:

- energii,
- internetu i łączności,
- płatności elektronicznych,
- systemów informatycznych,
- logistyki,
- dostaw podstawowych produktów.

Kraków powinien rozwijać lokalne rozwiązania awaryjne dotyczące energii, wody, komunikacji, żywności, magazynów kryzysowych i komunikacji mieszkańców z miastem.

Rój powinien posiadać również procedurę działania kryzysowego, aby podczas awarii szybko agregować informacje z różnych części Krakowa i wskazywać miejsca wymagające pomocy.

33. KRAKOWSKI SYSTEM WYMIANY AWARYJNEJ

Należy przeanalizować możliwość stworzenia **lokalnego, awaryjnego systemu rozliczeń lub jednostki wymiany**, uruchamianego w sytuacji poważnej i długotrwałej niedostępności normalnych systemów płatniczych.

Nie ma on zastępować złotego w normalnej gospodarce.

Jego zadaniem byłoby zwiększenie odporności miasta w skrajnym scenariuszu, w którym przez określony czas nie działają podstawowe systemy rozliczeniowe.

Projekt wymaga szczegółowej analizy prawnej, ekonomicznej, podatkowej, technologicznej i bezpieczeństwa.

Najważniejsze pytanie brzmi:

Czy Kraków potrafiłby funkcjonować przez kilka dni, gdyby część infrastruktury, od której zależy każdy dzień, nagle przestała działać?

34. KRAKÓW — LOKALNE LABORATORIUM SUPRAHUMANIZMU

Trybun Ludowy, Rój Obywatelski, system bezpieczeństwa, ochrona ludzi podczas automatyzacji, fundusz interwencyjny, technologie ratownicze i odporność miasta tworzą razem praktyczny lokalny model Suprahumanizmu.

Nie chodzi o miasto zarządzane przez AI.

Chodzi o miasto, w którym:

człowiek zgłasza → AI rozumie → Rój łączy → wiedza ostrzega → człowiek decyduje → miasto działa.

Technologia nie jest tutaj celem.

Jej wartość mierzymy tym, czy pomaga chronić życie, wolność, godność i bezpieczeństwo mieszkańca.

MIESZKAŃCY SĄ GOSPODARZAMI.

TRYBUN SŁUCHA.

RÓJ ŁĄCZY.

AI OSTRZEGA.

CZŁOWIEK DECYDUJE.

MIASTO CHRONI.

To jest Suprahumanizm zastosowany lokalnie.